

TIE- JA VESIRAKENNUSHALLITUS

Tienrakennustoimisto

**OHJEITA LUPIEN HAKEMISESTA
JA ILMOITUSTEN TEKEMISESTÄ
MURSKAUS- JA PÄÄLLYSTYSTÖIDEN
YMPÄRISTÖNSUOJELUTOIMINNASSA**

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu
1. JOHDANTO.....	1
2. TERVEYDENHOITOLAKI JA -ASETUS.....	1
3. ILMANSUOJELULAKI JA -ASETUS.....	10
4. VESILAKI, ASETUS VESIENSUOJELUA KOSKEVISTA ENNAKKOTOI- MENPITEISTÄ JA LAKI MAA-ALUEILLA TAPAHTUVIEN ÖLJYVA- HINKOJEN TORJUMISESTA.....	13
5. RAKENNUSLAKI JA -ASETUS.....	18
6. LAKI ERÄISTÄ NAAPURUUSSUHTEISTA.....	19
7. MAA-AINESLAKI.....	21
8. MELUNTORJUNTALAKIEHDOTUS.....	25
9. MUUT LUVAT JA ILMOITUKSET.....	26
10. EPÄSELVYYDET.....	30

ISBN 951-46-5560-5

1. JOHDANTO

Murskaus- ja päällystysasemien etäisyys asutuksesta tms. niiden toiminnasta häiriintyvistä kohteesta määrittelee paljolti ympäristölle aiheutuvan haitan laadun. Näiden asemien ympäristönsuojelutoiminnassa onkin keskeinen merkitys paikanvalinnalla ja siten TVL:n ja maanomistajien keskinäisillä sopimuksilla. Valinta ei ole kuitenkaan pelkästään sopijapuolten yksityisoikeudellinen asia, vaan siihen liittyy varsin monitahoinen julkinen säätely luvanhakuineen ja ilmoituksen tekoineen. Oheisiin väliaikaisiin ohjeisiin on koottu keskeiset julkaisuoikeudelliset säädökset ja niiden soveltamiseen liittyviä käytännön ohjeita.

2. TERVEYDENHOITOLAKI 469/65 JA -ASETUS 55/67

Terveydenhoitolain 26 §:n mukaan laitos, jossa harjoitetaan teollisuutta, käsityötä tai muuta elinkeinotoimintaa, samoin kuin tavaravarasto on siten sijoitettava, järjestettävä ja hoidettava, että terveydellisten haittojen syntyminen mahdollisuuksien mukaan estetään. Asetuksella erikseen määrättävä tehdas, laitos tai varasto, jollaisesta katsotaan voivan aiheutua terveydellistä haittaa ympäristölle, saadaan sijoittaa vain sellaiseen paikkaan, jonka terveyslautakunta tehdystä hakemuksesta on hyväksynyt, mikäli sijoituspaikka ei ole asema- tai rakennuskaavassa varattu. Lautakunnan hyväksyminen on hankittava myös tässä tarkoitettun tehtaan, laitoksen tai varaston olennaiseen muuttamiseen tai uudelleen järjestämiseen.

Tapaus, että aseman paikka on varattu jo asema- tai rakennuskaavassa, on hyvin harvinainen. Siten terveydenhoitolain mukainen lupa joudutaan hakemaan lähes aina asetuksen (muutos 248/72) 17 §:n 41-43 kohtien mukaan:

- kivenmurskaamolle ja -louhimolle
- asfalttiasemalle sekä
- öljysora- ja maabetoniasemalle, josta aiheutuu melua, savua tai pölyä siten, että siitä aiheutuu terveydellistä haittaa.

Kivenlouhimo tarkoittanee asetuksessa hautakivenlouhimoa yms. pysyväisluonteista teollisuuslaitosta, ei sen sijaan tien- ja kadunrakennuksessa tavanomaista poraus- ja louhintatyötä, jolle terveydenhoitolain mukaista lupaa ei edellytetä haettavaksi. Pitkäaikaisen raaka-ainetarpeen tyydyttämiseksi hankittu kallioesiintymän poraus ja louhinta saattaa kuitenkin tulla katsotuksi senlaatuiseksi laitospäiiseksi toiminnaksi, johon tarvitaan terveydenhoitolainkin mukainen lupa terveydenhoitoasetuksen 17 §:n 41 kohdan perusteella. Maa-aineslain 1 § 2 momentin mukaan on aineiden ottamisessa kyseisen lain lisäksi noudatettava, mitä muualla laissa on säädetty.

Terveydenhoitolain 26 §:n mukainen sijoituslupamenettely tulee kyseeseen myös ilmansuojeluasetuksen (716/82) 7 §:n 16)-kohdan tarkoittamien kiinteiden laitosten osalta sikäli kuin näiden toiminnasta voi aiheutua terveydenhoitolain tarkoittamaa terveydellistä haittaa muutoin kuin ilman pilaantumisen kautta. Esimerkiksi mainittakoon, että kiinteille murskausasemille jouduttaneen edelleen hakemaan terveydenhoitolain mukainen sijoituslupa meluhaitan vuoksi. Kiinteistä asfaltti- asemista, joilla meluntorjunta on asiallisesti hoidettu, ei sen sijaan voida katsoa useimmiten aiheutuvan sellaista terveydenhoitolain tarkoittamaa terveydellistä haittaa, joka edellyttäisi ko. lain 26 §:n mukaisen sijoituspaikkaluvan hakemisen. Lupa tässäkin tapauksessa jouduttaneen kuitenkin hakemaan vesiensuojelunäkökohdilla.

Terveydenhoitoasetuksen 18 §:n mukaan edellytyksenä 17 §:ssä tarkoitettun laitoksen, tehtaan tai varaston sijoituspaikan hyväksymiselle on, että tarkoitukseen varattu paikka on sopiva ottaen huomioon yrityksen laadun, sen aiheuttaman melun, ympäristön asutuksen, ilman ja veden saastumisvaaran sekä mahdollisuudet laitoksen vedenhankinnan ja viemäroinnin järjestämiseen.

Terveydenhoitolain 26 §:ssä tarkoitettua hyväksymistä on haettava sen kunnan tai kuntainliiton terveyslautakunnan valvontaosastolta, jossa tehdas, laitos, varasto tai maanottopaikka sijaitsee taikka minne se on suunniteltu sijoitettavaksi. Hakemukseen on liitettävä tarpeelliset piirustukset sekä asetuksen 18 §:n edellyttämä selvitys.

Hakemus tehdään Suomen Kunnallisliiton lomakkeella 6907:80. Lomakkeita saa Kunnallispainon hankintapalvelusta, os. Sähkötie 1, 01510 Vantaa 51 ja puh. 90-821 922. Jäljennös lomakkeesta on oheisena.

Hakemuslomakkeen kohdassa "Ympäristö" esitetään aseman paikka ja lähimmät häiriintyvät kohteet sekä niiden etäisyydet. Samassa kohdassa pyydetty selvitys vahvistetusta asema- tai rakennuskaavasta saadaan ottamalla yhteys kunnan kaavoitus- ja rakennusviranomaisiin. Tässä kohden on huomattava viimeistään tarkistaa luvan hakemisen tarpeellisuus ja tutkia laajemminkin kaavoituksen vaikutuksia suunniteltuun toimintaan.

Käsitykset häiriintyvistä kohteista voivat vaihdella paljonkin. Ensi sijassa on kyse ihmisestä. Ongelmallisia ovat mm. puutarhat ja pellot, joiden tuotteita nautitaan. Vielä epäselvempiä ovat kohteiden virkistyskäyttöarvot suojelutoimien edellyttäjänä. Varsin yleistä on, että risukkoista ja muutoinkin hoitamaton metsää halutaan suojella "kivipölyn aiheuttamalta kuolemalla" satunnaisten ulkoilijoiden iloksi. Ongelmakohteisiin liittyy yleensä näkökohtia, joiden yhteys ympäristönsuojeluun on vähintäänkin kyseenalainen. Suositeltavaa on, että häiriintyviksi kohteiksi määritetään asuntoja ym. ihmisten pysyväisluonteisia oleskelupaikkoja, joissa esiintyvät altistukset saattavat olla terveydelle haitallisia. Mikäli suojelun kohteeksi esitetään jotakin muuta, tulee tapauskohtaisesti selvittää kohteen kannalta hyväksyttävät epäpuhauksien ja melun enimmäisarvot suojelutoimien suunnittelun lähtökohdiksi.

Terveysviranomaisten tehtävänä on myös valvoa käytettävän talousveden laatua ja jätevesien viemärointiä. Vesien oton mahdollisia ympäristöhaittoja ja vesiensuojeluun liittyviä asioita käsittelevät varsinaiset vesiensuojeluviranomaiset. Prosessiveden, esimerkiksi märkäerottimiin käytettävän veden määrään ja laatuun ei terveysturvallisilla olle suurempaa kiinnostusta, sen sijaan kylläkin näiden vesien hävittämiseen. Sosiaalitulojen talousveden puhtaudesta tulee antaa takeet.

HAKEMUS

ThL 26 §:n mukaisen sijoituspaikan
hyväksymiseksi

terveyslautakunnan valvontaosastolle

ThL 26 §, 28 §, 90 §
ThA 17 §, 18 §, 19 §, 20 §

1. Hakemus	☐ Sijoitus ☐ Toiminnallinen muutos ☐ Uudelleenjärjestely	
	☐ Haltijan vaihtuessa tehtävä lupahakemus ennen 1. 1. 1967 perustetun laitoksen, tehtaan tai varaston osalta	
2. Omistaja	Nimi	
	Osoite	Puhelin
3. Haltija	Nimi	
	Osoite	Puhelin
4. Toiminimi ja yhtiömuoto		
5. Toiminta- kohde	ThA 17 §:n _____ kohdan mukainen ☐ ThL 28 §:n mukainen kohde:	
	☐ laitos ☐ tehdas ☐ varasto	
	Nimi	
	Osoite	Puhelin
	Toiminnan tarkoitus	
6. Kiinteistö	Kaupunginosa/kylä	
	Korttelin n:o/tilan nimi	Tontin n:o/Tilan RN:o
7. Sijainti	Ympäristö (asutus ym. häiriintyvät kohteet)	
	☐ Asutusalue, etäisyys kohteesta	☐ Sairaala/terveysasema, etäisyys kohteesta
	☐ Koulu,	☐ Elintarviketehdas,
	☐ Lastenhoitolaitos,	☐ Virkistysalue,
	☐	☐
	Kaavoitustilanne (ote asema- tai rakennuskaavasta)	
	Tontin käyttötarkoitus kaavassa	
Tontin ympäristön käyttötarkoitus kaavassa		
8. Prosessi- kuvaus ja ainevirrat	☐ Liite	

12. Jätteet	☐ Liittyy järjestettyyn jätehuoltoon tai kuljettaa itse jätteet kunnan kaatopaikalle ☐ Oma kaatopaikka ☐ Muu oma käsittely					
	Ongelmajätteet	Määrä (tn)	Käsittelytapa			
	Pilaantuvat jätteet	Määrä (tn)	Poistotiheys			
13. Toiminta-aika	h/vrk:ssa	h/kk:ssa	pv/v:ssa			
14. Ilman epäpuhtaudet	Polttoaineet	Kulutus		Savukaasut		
		kg/h	tn/v	päästökorkeus	m	
		kg/h	tn/v	lämpötila	°C	
		kg/h	tn/v	käsittelytapa		
	Päästöt ilmaan (emissio)					
	Prosessikaasua johdetaan		Nm ³ /s			
Savukaasua johdetaan		Nm ³ /s				
Komponentit	Prosessista		Energian tuotannosta		Prosessikaasut	
	mg/m ³	g/s	mg/m ³	g/s	päästökorkeus	
Rikkidioksidi (SO ₂)					päästökohtien lkm	
Typpidioksidi (NO ₂)					lämpötila	
Pöly					käsittelytapa	
Epäpuhtauksien vaikutus laatuun (Immission arvio)						
15. Melu	Melun syyt ja esiintyminen toiminnan aikana					
	Melun laatu ☐ impulssimaista ☐ kapeakaistaista					
	Muuta					
	Melutasot, dB(A)	L _{Aeq} 07-20		L _{Aeq} 20-07		
	Tontin rajalla					
Läheisessä asunnossa sisällä						
Lähimmän asuinrakennuksen pihalla						
16. Liikenne	Kohteen aiheuttama ajoneuvotiheys/vrk					
	Maantie	Rautatie	Muu			
17. Liitteet	☐ Kartta, josta selviää vesistöt, rauta- ja maantiet sekä asuin- ja muut rakennukset					
	☐ Piirustuksia kpl					
	☐ Liitteitä kpl (kohdista 7—16 tarvittaessa liitteet)					
Päiväys ja allekirjoitus						

ThL 26 § Laitos, jossa harjoitetaan teollisuutta, käsityötä tai muuta elinkeinotoimintaa, samoin kuin tavaravarasto on siten sijoitettava, järjestettävä ja hoidettava, että terveydellisten haittojen syntyminen mahdollisuuksien mukaan estetään.

Asetuksella erikseen määrättävä tehdas, laitos tai varasto, jollaisesta katsotaan voivan aiheutua terveydellistä haittaa ympäristölle, saadaan sijoittaa vain sellaiseen paikkaan, jonka terveyslautakunta tehdyistä hakemuksesta on hyväksynyt, mikäli sijoituspaikka ei ole asema- tai rakennuskaavassa varattu. Lautakunnan hyväksyminen on hankittava myös tässä tarkoitetun tehtaan, laitoksen tai varaston olennaiseen muuttamiseen tai uudelleen järjestämiseen.

Lääninhallitus voi sen estämättä, mitä 2 momentissa on sanottu, myöntää terveyslautakunnan päätöksestä valitettaessa kuntaa kuultuaan luvan, jos sen antamista on pidettävä yleisen edun kannalta tärkeänä.

ThL 27 § Vesien pilaantumista tai sen vaaraa aiheuttavan teollisuus- tai muun laitoksen rakentamiseen ja toimintaan liittyvistä velvollisuuksista sekä ennako- ja muista toimenpiteistä samoin kuin säteilyvaaraa aiheuttavien laitosten perustamisesta ja hoitamisesta on erikseen säädetty.

Ks. Vesil. 1:23, Ta 9; A vesien suojelua koskevista ennakkotoimenpiteistä, Ta 12; SäteilysuojausL ja -A, Ty 33 a ja 33 b.

ThL 28 § Mitä 26 §:ssä on säädetty siinä tarkoitetusta tehtaasta, laitoksesta ja varastosta, koskee soveltuvin osin myös sairaalaa, lentokenttää, huvikenttää, moottorirataa ja ampumarataa.

ThL 90 § Lupa, joka tämän lain mukaan on hankittava rakennuksen, huoneiston, laitoksen tai laitteen käyttämiseen, on tämän lain voimaantullessa käytössä olevan rakennuksen, huoneiston, laitoksen tai laitteen kohdalta tarpeen vain milloin sen haltija vaihtuu. Se on kuitenkin saatettava tämän lain mukaiseen kuntoon viiden vuoden kuluessa lain voimaantulosta, jollei terveyslautakunta myönnä tästä velvollisuudesta helpotusta.

Tämän lain voimaantullessa käytössä oleva rakennus, huoneisto, laitos tai laite, jonka käyttämiseen lain mukaan ei tarvita lupaa, on saatettava laissa säädettyyn kuntoon, milloin terveyslautakunta ilmaisee terveydellisen vaaran poistamiseksi tai muusta erityisestä syystä katsoo tarpeelliseksi niin määrätä.

Mitä 1 ja 2 momentissa on sanottu tämän lain voimaantulosta, sovelletaan vastaavasti maalaiskunnan alueen muuttamiseen lain voimaantulon jälkeen väestökeskukseksi tai sen osalta.

ThA 17 § Terveystoimilain 26 §:ssä tarkoitettuja laitoksia, tehtaita ja varastoja ovat:

- 1) kaivos ja rikastuslaitos;
- 2) rauta-, teräs- ja alumiinitehdas;
- 3) metallitehdas, jossa on peittäuslaitos;
- 4) galvanointi- ja nikkelöimislaitos;
- 5) selluloosatehdas-, puuhiomo sekä paperi-, pahvi-, kartonki- ja kuitulevytehdas;
- 6) tekokuitutehdas;
- 7) puun pyrolyysilaitos, turvetislaamo, kaasulaitos ja höyryvoimalaitos;
- 8) puun kyllästämö;
- 9) vettä käyttävä puunkuorimalaitos;
- 10) meijeri ja maitojauhetehdas sekä jäätelötehdas;
- 11) teurastamo;
- 12) sikala, jossa on yli 50 sikaa;
- 13) juurikasokeritehdas sekä sokeritehdas ja puhdistamo;

- 14) säilyketehdas, lihanjalostustehdas, einestehdas ja savustamo;
- 15) margariinivalmisteita tai muita elintarvikkeita valmistava laitos;
- 16) panimo, mallastehdas ja virvoitusjuomatehdas;
- 17) tärkkelystehdas, perunankuorintalaitos, perunajauhetehdas ja muu siihen verrattava tehdas;
- 18) hiivitehdas, alkoholitehdas ja muu käymislaitos;
- 19) lääkittehdas, ei kuitenkaan pakkauslaitos;
- 20) pellavan ja hampun liotuslaitos;
- 21) tekstiilien valkaisu- ja värjäyslaitos;
- 22) villanpesulaitos;
- 23) nahkatehdas;
- 24) luujauhetehdas ja liimatehdas;
- 25) laitos, jossa käsitellään elinjätteitä, sekä kala- ja kalajätteen tehdas;
- 26) ruuti- ja räjähdysainetehdas;
- 27) lannoitehdas;
- 28) tehdas, jossa valmistetaan kasvinsuojelu-, tuhoeläin- tai hyönteismyrkkyjä taikka kasvi-hormoneja;
- 29) kloorikalkkitehdas sekä kloori- ja alkalitehdas;
- 30) pesuainetehdas ja saippuatehdas;
- 31) öljynjalostamo ja -puhdistamo;
- 32) polttonesteiden jakeluasema ja palavan nesteen varasto, jossa saa säilyttää yli 100 000 litraa tällaista ainetta;
- 33) formaliinitehdas ja muu muoviraaka-ainetta valmistava tehdas;
- 34) tehdas, tai muu laitos, josta saattaa joutua vesistöön tai pohjaveteen fenoleja tai muita terveydelle haitallisia aineita;
- 35) sementti- tai laastitehdas;
- 36) ydinreaktori;
- 37) pesulaitos, jonka pesuteho on yli 500 kiloa vuorokaudessa tai jossa käytetään haihtuvia kemikaaleja, jotka saattavat aiheuttaa terveydellistä haittaa;
- 38) kaatopaikka ja jätteiden käsittelylaitos (16. 3. 1979/308);
- 39) eläintarha, turkistarha ja niiden rehuvarasto;
- 40) väestökeskuksessa oleva, yleisesti käytetty soranottoaika (24. 3. 1972/248);
- 41) kivenmurskaamo ja -louhimo (24. 3. 1972/248);
- 42) asfalttiasema (23. 3. 1972/248);
- 43) tehdas tai muu laitos, joka aiheuttaa melua tai josta saattaa joutua ilmaan rikkidioksidia, hajua, savua, pölyä tai muita aineita niin, että siitä aiheutuu terveydellistä haittaa (24. 3. 1972/248), sekä
- 44) muu niihin verrattava laitos, tehdas ja varasto.

ThA 18 § Edellytyksenä 17 §:ssä tarkoitetun laitoksen, tehtaan tai varaston sijoituspaikan hyväksymiselle on, että tarkoitukseen varattu paikka on sopiva ottaen huomioon yrityksen laadun, sen aiheuttaman melun, ympäristön asutuksen, ilman ja veden saastumisvaaran sekä mahdollisuudet laitoksen vedenhankinnan ja viemäröinnin järjestämiseen.

ThA 19 § Terveystoimilain 26 §:ssä tarkoitettua hyväksymistä on haettava sen kunnan terveyslautakunnalta, missä tehdas, laitos tai varasto sijaitsee taikka minne se on suunniteltu sijoitettavaksi. Hakemukseen on liitettävä tarpeelliset piirustukset sekä 18 §:n edellyttämä selvitys.

ThA 20 § Rakennusvalvontaviranomaisen on ennen 17 §:ssä tarkoitetun tehtaan, laitoksen tai varaston rakennusluvan myöntämistä hankittava asianomaisen terveyslautakunnan lausunto.

Lääkintöhallituksen yleiskirjeet:

N:o 1547/73
N:o 1664/78
N:o 1676/79

OHJEITA SIIJOITUSPAIKAN HYVÄKSYMISHAKEMUKSEN TÄYTTÄMISEKSI (ThL 26 §)

Lomake täytetään kunkin kohteen mukaisesti soveltuvin osin siten, että huomioidaan kohteen eri toimintojen merkitys terveydellisen haitan syntymiselle. Viemäröintiä, vaarallisia aineita, jätteitä, ilman epäpuhtauksia tai melua koskeva kohta jätetään täyttämättä, jos siinä esitettävillä tiedoilla ei ole merkitystä kyseisen laitoksen ympäristölle aiheutuvien terveydellisten haittojen arvioinnissa. Toisaalta, jos mainittuihin kohtiin tulee paljon tietoja, on aiheellista käyttää apuna liitteitä.

7. SIIJAINTI

Ilmoitetaan etäisyydet vain lähimmistä häiriintyvistä kohteista (n. 1 km säteellä). Mainitaan kohdealueella voimassa oleva kaava sekä ao. tontin ja sen ympäristön käyttötarkoitukset. Jos aluetta ei ole kaavoitettu, mainitaan siitä lomakkeessa.

8. PROSESSIKUVAUS JA AINEVIRRAT

Liitteeksi laitetaan pääpiirteinen prosessikuvaus, josta ilmenee myös prosessin ainevirtojen arvioidut määrät tonneina.

9. VEDET

Arvioidaan vesien keskimääräinen tarve (m^3/vrk).

Prosessiveden laatu

Ilmoitetaan, onko tarvittavan prosessiveden täytettävä talousveden laatuvaatimukset.

10. VIEMÄRÖINTI

Jätevesi

Arvioidaan keskimääräiset jätevesipäästöt (m^3/vrk).

Koostumus

Kohdassa mainitaan vain terveydelle vaaralliset komponentit (ks. kohta 11).

Jätevesien käsittely

Saniteetti- ja prosessijätevesien käsittely eritellään yliviivausmenetelmän avulla.

Johdetaan muualle käsiteltäväksi

Kohta täytetään, jos jätevedet johdetaan esim. toiseen teollisuuslaitokseen puhdistettavaksi tai muuten käsiteltäväksi.

11. VAARALLISET AINEET

Kohdassa pyydetään tietoja vain teollisesti käytettävistä vaarallisista aineista: myrkkyy (myrkkylaki 309/69, 1 §), palava neste (asetus palavista nesteistä 921/76, 3 §) tai muu terveydelle tai ympäristölle vaarallinen aine. Aineet ja tuotteet ilmoitetaan kemiallisin nimin tai kauppanimin, jolloin erikseen mainitaan suluissa mikäli mahdollista niiden sisältämien vaarallisten aineiden pitoisuus. Aineen tai tuotteen nimen lisäksi ilmoitetaan myrkkyy- tai palavan nesteen luokka.

Muu ympäristölle tai terveydelle vaarallinen aine tarkoittaa ainetta, joka esim. suuren määränsä vuoksi voi aiheuttaa haittaa ihmisille tai heidän elinympäristölleen.

Puolivalmisteet

Kohdassa mainitaan ne vaaralliset puolivalmisteet, joita varastoidaan tai säilytetään kohde-alueella.

12. JÄTTEET

Ongelmajätteet on määritelty sisäasiainministeriön päätöksessä 576/79.

Pilaantuvilla jätteillä tarkoitetaan talous-, elintarvike-, teurastus- ja muita vastaavia jätteitä, joista voi aiheutua tartunnan vaara.

14. ILMAN EPÄPUHTAUDET

Kohdassa käsitellään energiatuotannon savukaasut ja prosessista syntyvät päästöt toisistaan erillään.

Polttoaineet

Täytetään, jos kohde käyttää polttoaineita sähkön, lämmön, höyryn tms. tuotantoon. Kohdassa ilmoitetaan arvioitu polttoaineen keskimääräinen kulutus (kg/h, tn/vuosi).

Prosessikaasut

Päästökohtien määrällä tarkoitetaan pistemäisiä päästölähteitä (esim. piippu). Jos päästölähde ei ole pistemäinen, ilmoitetaan siitä erikseen.

Päästöt

Prosessipäästön komponenteista annetaan tiedot tarvittaessa myös raskasmetalleista ja haitallisista kaasumaisista komponenteista. Energiatuotannon päästöistä ilmoitetaan vain SO₂ raskasta polttoöljyä, kivihiiltä tai muuta rikkisisältöistä polttoainetta käytettäessä sekä hiukkasmaiset epäpuhtaudet kiinteitä polttoaineita käytettäessä.

Käsittelytapa

Mainitaan päästöjä olennaisesti pienentävät puhdistuslaitteet.

Epäpuhtauksien vaikutus ilman laatuun

Arvioidaan päästöjen vaikutus ilman laatuun teollisuuslaitosta ympäröivällä alueella.

Asiaa on käsitelty lääkintöhallituksen ilmayleiskirjeessä no 1664.

15. MELU

Luonnehditaan lyhyesti melun syitä ja esiintymistä sekä mainitaan käytetty arviointimenetelmä.

Melutasot

Melutasot ilmoitetaan arvioituina ekvivalenttisina melutasoina erikseen päivän ja yön osalta.

Niiden arvioinnin helpottamiseksi on annettu ohjeita lääkintöhallituksen yleiskirjeessä no 1679.

17. LIITTEET

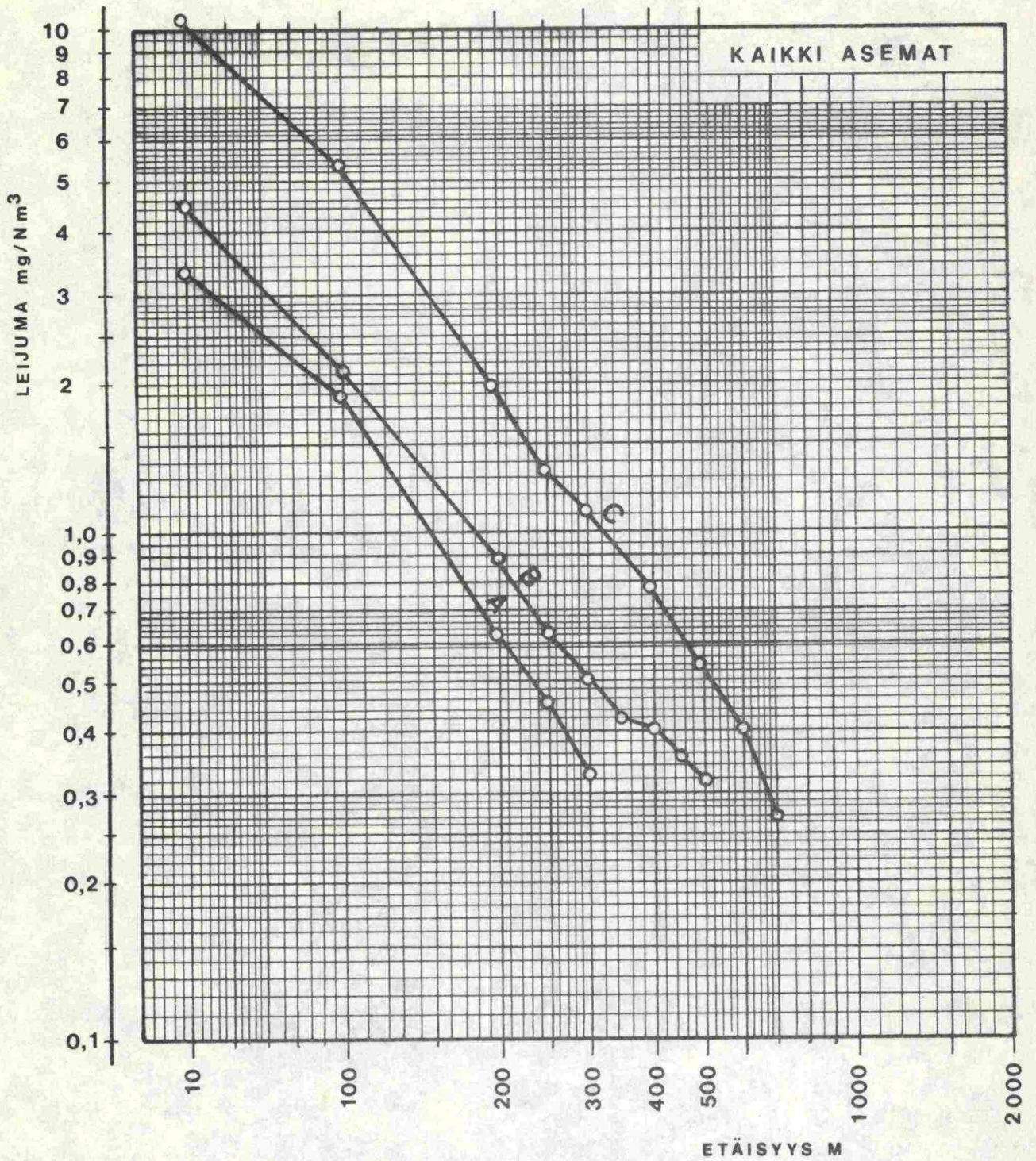
Viitekohdista 7—16 voidaan antaa lisäselvityksiä liitteillä.

Hakemuslomakkeen polttoaineita, öljyjä ja myrkkyjä käsittelevät kohdat kiinnostavat terveysviranomaisia ainesten asianmukaisen hävittämisen kannalta. Ainesten mahdollisesta maahanpääsystä aiheutuvat haitat ja näiden vaikutus paikanvalintaan kuuluvat vesilain ja vesiensuojelua koskevista ennakkotoimenpiteistä annetun asetuksen mukaan vesiensuojeluviranomaisen toimialaan. Sikäli kuin vesipiirillä ei ole huomauttamista paikanvalintaan ja suojatoimiin, ei terveyslautakunta voi asiallisesti hylätä sijoituspaikkalupahakemusta, vaikka näin on tapahtunutkin. Myös laissa terveydenhoitolain muuttamisesta 68/1982 on asiaa täsmennetty siten, että vesien pilaantumisen vaaraa aiheuttavasta toiminnasta, toimintaan liittyvistä velvollisuuksista sekä ennako- ja muista toimenpiteistä samoin kuin säteilyvaaraa aiheuttavien laitosten perustamisesta ja hoitamisesta on säädetty erikseen. Tämä laki tuli voimaan 1 päivänä lokakuuta 1982.

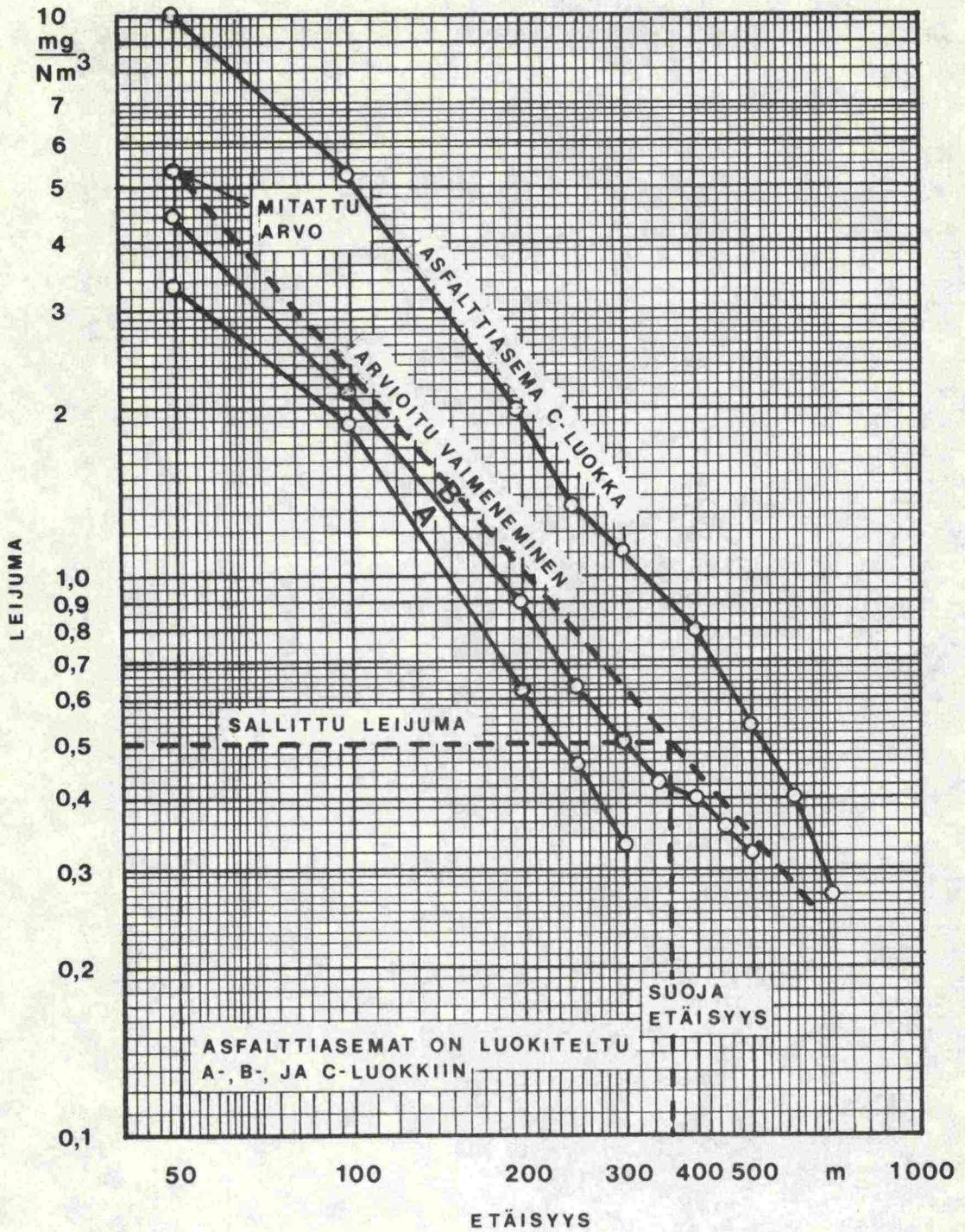
Huomiota on viime vuosina kiinnitetty amiinien mahdollisiin haittoihin pohjavedelle. Amiinit eivät yleensä kuitenkaan pääse tunkeutumaan pohjaveteen saakka, johon niiden liukoisuus on myös huono. Amiineista ei siten koitune mainittavaa riskiä pohjavesien pilaantumiseen, mutta niiden pääsy maaperään on luonnollisesti käytettävissä olevin keinoin muutoinkin estettävä. Vesiensuojeluviranomaisia informoidaan asiasta tarpeen mukaan.

Hakemuslomakkeen tärkeimpiä kohtia on "Ilman epäpuhtaudet", joten täsmällisten ja riittävien tietojen esittäminen tältä osin on tärkeää. Valitettavasti murskaus- ja päällystystöiden päästöjä ei tunneta sellaisella tarkkuudella, että niistä olisi hyötyä asemien ympäristövaikutusten haitallisuuden arvioinnissa. Lupahakemuksen käsittelyn kannalta ei päästöjä tarvitse kuitenkaan tuntea. Edellytyksenä hakemuksen hyväksymiselle on, että terveydellisten haittojen syntyminen mahdollisuuksien mukaan estetään. Aseman ympäristövaikutusten selvittäminen arvioituja immissioita*) käyttäen on aivan riittävää terveyslautakunnille.

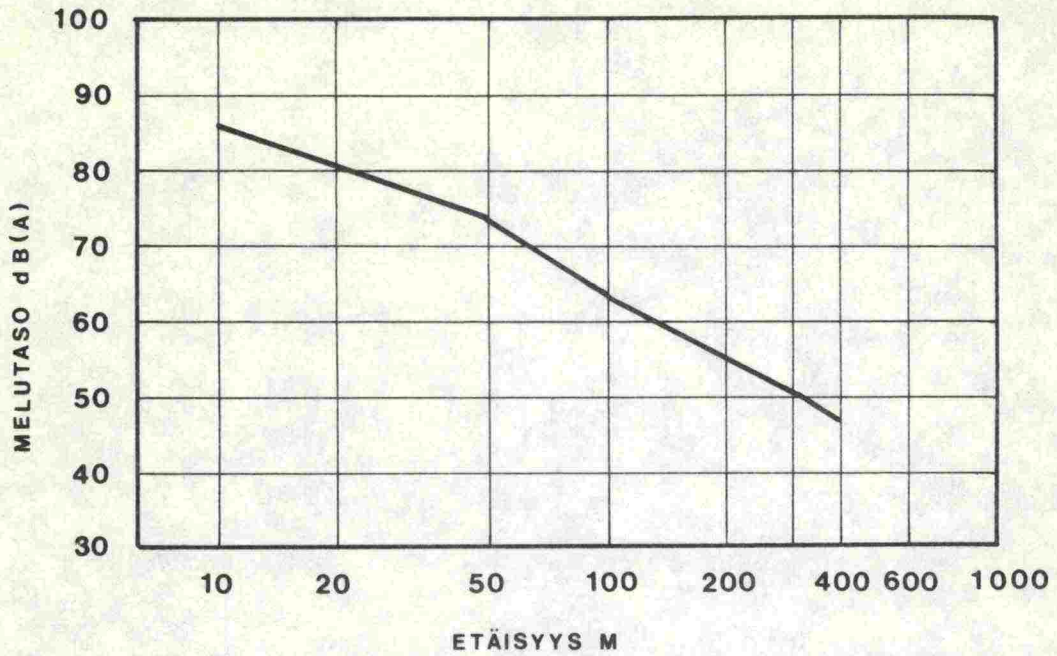
*) Immissiolla tarkoitetaan epäpuhtauksien tai melun arvoa kohteessa.

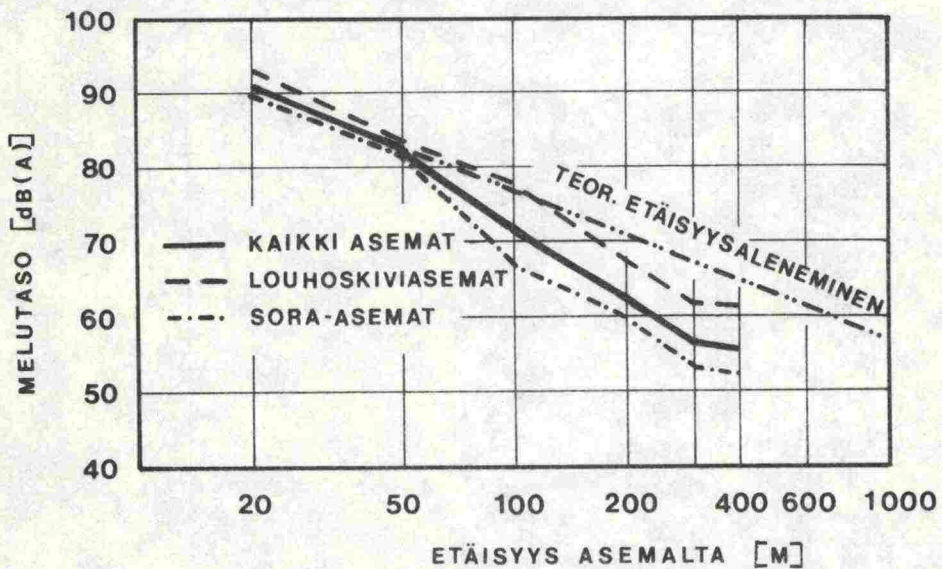
Kuva 1. Suodattimin (A), märkäerottimin (B) ja syklonein (C) varustettujen asfalttiasemien aiheuttamat lyhytaikaiset pölyleijumat tuulen alapuolella eri etäisyyksillä.

Kuva 2. Esimerkki tarpeellisen suojaetäisyyden arvioimisesta 50 m:n etäisyydellä tehdyn pölyleijumamittauksen tulosten perusteella.

Kuva 4. Asfalttiaseman aiheuttama A-painotettu melutaso dB eri etäisyyksillä.

Kuva 5. Soraa (-.-) ja kalliota (--) käyttävien murskaamosten aiheuttama A-painotettu melutaso dB eri etäisyyksillä.

Jos arvioidut immissiot alittavat lääkintöhallituksen hyväksymät enimmäisarvot, voidaan katsoa, ettei terveydellistä haittaa tule esiintymään. Immissioiden käyttö on siinäkin mielessä suositeltavaa, ettei terveyslautakunnan tarvitse arvioida immissioita päästötiedoista, mikä käytännössä vielä toistaiseksi onkin lähes mahdoton tehtävä käsiteltäväksi asian luonteen vaatimalla tarkkuudella. Terveyslautakunnan informointi asiasta etukäteen ja menettelytapaneuvottelut ovat useimmissa tapauksissa hyödyllisiä.

Asemilta ilmaan pääsevistä epäpuhtauksista käsitellään toistaiseksi ainoastaan pölyä. Rikistä tai muista savukaasun epäpuhtauksista ei ole todettu aiheutuneen vahinkoa. Pölyistä on merkitystä vain leijuvalla pölyllä. Pölyleijuma lähimmässä häiriintyvissä kohteissa arvioidaan olemassa oleviin mittaustietoihin nojautuen (kuvat 1-3). Pöly voidaan mainita biologisilta vaikutuksiltaan harmittomaksi luonnolle kyseeseen tulevana pitoisuuksina. Myös voidaan esitellä pölyntorjuntatapoja (viittaus esim. TVL:n ympäristönsuojeluohjeisiin). Pölyleijuman todetaan alittavan lääkintöhallituksen hyväksymän enimmäisarvon. Vastaavasti menetellään melun osalta *(kuvat4-5).

Jätevesien ja kiinteiden jätteen asianmukaisen hävittämisen valvonta kuuluu myös terveyslautakunnille. Yleensä näiden aineiden hävittämisessä tulee kyseeseen vain kuljetus kaatopaikalle. Sen sijainnista samoin kuin mahdollisesta muusta jätteen hävittämistavasta ja -paikasta on hyödyllistä neuvotella toiminnan suunnitteluvaiheessa terveyslautakunnan kanssa. Jätehuolto voi olla kunnassa muunkin nimetyn lautakunnan tai kunnanhallituksen hoidettavia asioita. Mahdollinen jätevesien päästö työmaan ympäristöön kiinnostaa myös vesiensuojeluviranomaisia. Terveysviranomaiset käsittelevät asiaa vain terveysvaaran kannalta, vesiensuojeluviranomainen kiinnittää asiaan laajempaa huomiota.

Terveydenhoitolain muuttamisesta annetulla lailla (68/82) on täsmennetty terveydenhoitolain ja ilmansuojelulain soveltamisalaa. Tämä oli tarpeen erityisesti sen johdosta, että ilmansuojelulain ilmoitusvelvollisuus tuli koskemaan pääosin samoja laitoksia, joille on myös vielä toistaiseksi haettava tervey-

denhoitolain mukainen sijoituspaikkalupa. Tarkoitus on ollut, että tällaisten laitosten haitallisuuden arvioinnin ja mahdollisesti tarvittavat suojatoimenpiteet määrittelisi lääninhallitus ilmoituksen tarkastamisen yhteydessä. Terveyslautakunta nojaisi sijoituslupakäsittelyssä ilmansuojelun osalta siten lääninhallituksen päätökseen.

Niille laitoksille, joita ilmansuojelulain mukainen ilmoitusvelvollisuus ei tulisi koskemaan (esimerkiksi liikkuvat murskaus- ja asfalttiasemat, jotka ovat alle vuoden samalla alueella), voi terveyslautakunta edelleen asettaa sijoituslupan yhteydessä sellaisia ilmansuojeluun liittyviä lupaehtoja, jotka ovat tarpeen terveyden vaaran tai haitan poistamiseksi ottamalla muun muassa huomioon ilmansuojelulain 9 §:n nojalla annettuihin yleisiin ohjeisiin tai määräyksiin sisältyvät terveydelliset tavoitteet. Terveyslautakunnan tulisi kuitenkin tarvittaessa hankkia asiassa lääninhallituksen lausunto.

3. ILMANSUOJELULAKI 67/1982 JA -ASETUS 716/82

Ilmansuojelulain 11 §:n mukaan tulee ilman pilaantumisen vaaraa aiheuttavasta, asetuksella tarkemmin säädettävästä toiminnasta tai sen olennaista muuttamista toiminnan harjoittajan tehdä kirjallinen ilmoitus sen läänin lääninhallitukselle, jonka alueella toimintaa harjoitetaan.

Ilmansuojeluasetuksen 7 §:n 16)-kohdan mukaan tulee lain 11 §:n tarkoittama ilmoitus lääninhallitukselle tehtäväksi myös kiinteiden tai tietylle alueelle yhtä vuotta pitemmäksi ajaksi sijoitettavan siirrettävän kivenmurskaamon ja asfalttiaseman osalta. Ilmoitusmenettely koskee siten varsin harvoja tapauksia TVL:n murskaus- ja päällystystöissä.

On kuitenkin syytä huomata ilmansuojelulain 12 §, jonka mukaan sisäasiainministeriö voi erityisestä syystä yksittäistapauksessa määrätä, että ilman pilaantumisen vaaraa aiheuttavasta toiminnasta on tehtävä ilmoitus, vaikkei ilmoitusvelvollisuutta ole asetuksella säädetty.

Ilmoitus on lain 13 §:n mukaan tehtävä riittävän ajoissa ennen kuin ryhdytään toiminnan aloittamisen kannalta olennaisiin toimiin, kuitenkin viimeistään kuusi kuukautta ennen toiminnan aloittamista. Sisäasiainministeriö voi erityisestä syystä myöntää luvan ilmoituksen tekemiseen mainittua ajankohtaa myöhemmin. Kun ilmoituksen käsittely on vireillä ei ole muodollista estettä toiminnan aloittamiselle. Jos toiminta, josta on tehtävä 11 §:ssä tarkoitettu ilmoitus, on aloitettu tai jos toiminnan aloittamisen kannalta olennaisiin toimiin on ryhdytty ennen tämän lain voimaantuloa, ilmoitus on tehtävä asetuksella säädettävän määräajan kuluessa. Kivenmurskaamojen, -louhimojen ja asfalttiasemien osalta siirtymäaika ulottuu 31.3.1986 saakka.

Ilmoitus tehdään tarkoitusta varten laaditulla lomakkeella. Ilmoituksen tulee sisältää mm. seuraavat tiedot:

1. toiminnan harjoittajan nimi tai toiminimi ja kotipaikka sekä laitoksen nimi ja sijaintipaikka
2. tiedot laitoksen tuotannosta
3. tiedot ilmansuojelun kannalta merkityksellisistä prosesseista
4. tiedot käytettävistä poltto- ja raaka-aineista sekä niiden kulutuksesta
5. tiedot ilman laadusta sillä alueella, jolla toiminnasta aiheutuvaa ilman pilaantumista saattaa esiintyä
6. tiedot ilmaan tulevien päästöjen määrästä ja koostumuksesta
7. selvitys tai arvio päästöjen todennäköisestä leviämisestä ja niiden vaikutuksesta ilman laatuun
8. tiedot päästöjen vähentämiseen tähtäävistä toimituksista sekä puhdistuslaitteiden erotuskyvystä ja käytön tarkkailusta
9. tiedot ilmaan tulevien päästöjen ja niiden vaikutusten ja ilman laadun tarkkailun järjestämisestä sekä käytettävistä mittausten menetelmistä ja -laitteista taikka näitä koskevista suunnitelmista
10. selvitys muista toteutetuista tai suunnitteilla olevista ilmansuojelutoimista

11. selvitys 8 - 10 kohdassa tarkoitettujen toimien aiheuttamista kustannuksista
12. muut ilmoituksen käsittelemiseksi tarvittavat tiedot

Ilmoitukseen on liitettävä laitoksen sijaintia osoittava 1 :20 000 mittakaavainen peruskartta tai peruskartan ote, joihin on merkitty laitoksen rakennusten sijainti. Mukaan on liitettävä myös asemapiirros, johon on merkitty ilmansuojelun kannalta merkittävät päästökohdat.

Lääninhallitus voi pyytää laitokselta myös muita tietoja, jotka ovat tarpeellisia ilmoituksen käsittelyssä. Lääninhallitus voi edelleen määrätä toiminnan harjoittajan tekemään suunnitelman päästöjen vähentämiseksi.

Ilman laatutietoja saadaan mm. tehdyistä tutkimuksista sekä haastatteleamalla asukkaita ja ilmansuojelun asiantuntijoita. Tarvittaessa ja usein hyödyllistä on tehdä selvityksiä itse ennen toiminnan aloittamista. Päästö- ja koostumustiedot voidaan likimääräisesti arvioida aiempien mittaustulosten perusteella, osin myös laskemalla (esim. rikki). Nämä tiedot voidaan usein saada myös muista vastaavanlaisista toiminnoista mitattujen arvojen perusteella. Pölypäästöjen leviäminen ja vaikutus ilman laatuun voidaan kohtuullisella tarkkuudella selvittää edellisessä kohdassa esitettyjen immissiokäyrien sekä ilman laadun yleisten arviointiperusteiden avulla. Pölynpoistolaitteiden tehokkuudesta ei voida esittää paljon muuta vertailukelpoista tietoa kuin mahdollinen testaustulos vertailupölylle.

Ilmoituksen johdosta tehdyssä päätöksessä voi lääninhallitus antaa toiminnan harjoittajalle määräyksiä mm. päästöjen rajoittamisesta, muista päästöjä koskevista suojelutoimista sekä päästöjä ja niiden vaikutusta ilman laatuun koskevan tarkkailun järjestämisestä. Tällöin valtioneuvoston mahdollisesti antamat ohjeet saavat asianomaista laitosta koskevin normien aseman. Määräyksiä noudattamatta jättämisestä tai rikkomisesta voi seurauksena olla uhkasakko tai rangaistus ilmanuojelurikkomuksesta tai -rikoksesta.

4. VESILAKI 264/61, ASETUS VESIENSUOJELUA KOSKEVISTA ENNAKKOTOIMENPITEISTÄ 283/62 JA LAKI MAA-ALUEILLA TAPAHTUVIEN ÖLJYVAHINKOJEN TORJUMISESTA 378/1974

Vesilain pohjaveden muuttamiskieltokohdan 1:18 § mukaan ei kukaan ilman vesioikeuden lupaa saa niin käyttää pohjavettä tai ryhtyä sellaiseen pohjaveden ottamista tarkoittavaan toimeen, että toisen kiinteistöllä mahdollisuus talousveden saamiseen tai erityisen antoisen pohjavesiesiintymän hyväksikäyttämiseen olennaisesti huonontuu taikka pohjavettä ottavan laitoksen vedensaanti vaikeutuu. Sama koskee myös muunlaista kuin pohjaveden ottamista tarkoittavaa toimenpidettä, jos siitä ilmeisesti aiheutuu edellä mainittu seuraus.

Vesilain ollessa tarkistettavana oikeusministeriössä muuttamiskieltokohtaa täydennettiin siten, ettei tehtävä toimenpide vaikuttamalla pohjaveden korkeuteen tai virtaussuhteisiin saa loukata yksityistä tai yleistä etua. Myöskään maankamaran aineiden ottaminen ei saisi ilman vesioikeuden lupaa aiheuttaa mainittuja haitallisia seuraamuksia.

Vesioikeus voi myös antaa oikeuden ottaa pohjavettä toisen maalta, ei kuitenkaan toisen kaivosta tai muusta pohjavedenottamosta ilman omistajan suostumusta. Luvan voi saada, ellei talousvedeksi sopivaa vettä ole muutoin kohtuullisin kustannuksin saatavissa. Vesijohdon rakentaminen toisen maan kautta on sallittua, mutta tästä ei saa aiheutua maanomistajalle vahinkoa tai haittaa, joka rakentamisesta saatavaan hyötyyn verrattuna on suhteettoman suuri. Avonaisen johdon rakentamiseen tontille tai muulle erityiseen käyttöön otetulle maalle tarvitaan omistajan suostumus.

Ilman vesioikeuden lupaa ei myöskään vesilain 19 §:n mukaan saa ryhtyä toimenpiteeseen, joka aiheuttaa vesistön pilaantumisen. Tällaisia toimia ovat mm. lian, jätteen, nesteen ja kaasun päästäminen vesistöön.

Asetuksessa vesien suojelua koskevista ennakkotoimenpiteistä on edellytetty vesiensuojelutoimistolle ilmoitettavaksi niistä toimenpiteistä, joihin aiotaan ryhtyä vesien pilaantumisen ehkäisemiseksi tietyillä laitoksilla. Tällaiseksi luetaan myös tehdas tai muu laitos, josta saattaa joutua pohjaveteen I luokan myrkyiksi lueteltuja aineita. Tällaisia ei murskaus- ja päällystystöissä kuitenkaan käytetä. Haitallisin myrky, amiinit, luetaan II luokan myrkyiksi.

Edellä mainitussa asetuksessa on lueteltu tehtaita ja laitoksia, joista on ilmoitettava vähintään kolme kuukautta ennen niiden käyttöön ottoa vesipiirille. Tällaisia ovat mm. kaivos, rautatehdas, selluloosatehdas, meijeri jne. Myös palavan nesteen varasto, jossa saadaan säilyttää yli 100 000 litraa tällaista ainetta, on ilmoitusvelvollinen. Ilmoitus on myös tehtävä ryhdyttäessä toimenpiteeseen, minkä johdosta jäteveden tai muun vettä pilaavan aineen määrä (esim. liete) melkoisesti lisääntyy taikka sen koostumus tai poistamistapa oleellisesti muuttuu. Päällystystöissä saattaa palavia nesteitä olla varastoituna samalle paikalle em. suurempi määrä, yleensä määrä on kuitenkin pienempi. Bitumit, vaikka eivät olekaan palavia nesteitä, ovat palonarkoja ja muodostavat huomattavan palokuorman tulipalossa. Asiallisesti asfalttiasemat ovat siten varsin lähellä tarkoitettuja ilmoitusvelvollisia laitoksia.

Tie- ja vesirakennuslaitoksen töissä on edellytetty em. ilmoitus tehtäväksi sekä murskaus- että asfalttiasemien osalta. Yhteistoiminta on lähtöisin 60- ja 70-lukujen taitteesta.

Kyseeeseen tulevia toimenpiteitä, joilla pohjaveden likaantuminen voidaan estää, on monia. Useimmissa tapauksissa ilmoitusten tekemisen yhteydessä ja asioitaessa muutoin vesiensuojeluviranomaisten kanssa selvittäneen viittaamalla niihin toimintaperiaatteisiin, jotka on esitetty murskaus- ja asfalttiaseman ympäristönsuojeluohjeissa (TVH 732799 ja 732794). Näiden mukaan on tärkeää, että öljytuotteiden käsittelemisessä asema-alueilla noudatetaan erityistä varovaisuutta ja että tällaisten tuotteiden maahanpääsy estetään.

Käytännön ohjeiksi on annettu mm. että koneaseman kohdat, joilla käsitellään pohjavesien kannalta haitallisia aineita, on suojattava riittävän vahvalla muovikelmulla tai muulla tiiviillä aineella. Kelmun päälle tulee levittää n. 20 cm:n hiehta, hiekka- tai sorakerros tms. suojakerros. Kelmun reunat nostetaan ylös ja peitetään vallilla. Polttoöljyä sisältävät säiliöt tulee sijoittaa teräsaltaaseen. Altaan tilavuuden tulee olla niin suuri, että se yhdessä muiden suojelumenetelmien kanssa riittävällä varmuudella estää öljyn pääsyn pohjaveteen vahinkotapauksessa.

Ohjeitten tarkoittamina muina toimenpiteinä, joilla suoja-altaan kokoa voidaan pienentää, tulee esimerkiksi kyseeseen suoja-altaaseen sopivalle korkeudelle asennettu rajakytkin, joka käynnistämällä pumpun, hälyttämällä yms. tavoilla estää tai hidastaa riittävästi öljyn pääsyä suoja-altaan reunojen yli.

Suoja-altaan ei yksin katsota riittävän vesiensuojelun kannalta. Altaaseen päässeet sadevedet voivat täyttää altaan osittain niin, että sen todellinen tilavuus öljyvahinkotapauksessa osoittautuu riittämättömäksi. Ohjeeksi on annettu, että altaaseen päässeet ja siinä likaantuneet sadevedet tulee hävittää asianmukaisesti. Mikäli allas varustetaan sadekatoksella, mitä pidetään suositeltavana, tulee katos rakentaa siten, ettei öljyä mahdollisen ylitäytön tapahtuessa pääse maahan.

Suoja-altaan alle rakennettavilla suojauksilla voi olla suuri merkitys. Näiden ansiota lienee, ettei öljyvahinkoja ole TVL:n töissä sattunutkaan.

Öljyä voi päästä asema-alueilla maahan muuallakin kuin varastosäiliöiden kohdilla. Jouduttaessa toimimaan vesiensuojelun kannalta merkityksellisillä paikoilla on tärkeää, että suoja-maakerroksen paksuus pohjaveden pinnan yläpuolella on joka kohdassa riittävä. TVL:n murskausaseman ympäristönsuojeluohjeen mukaan tulee öljyvahinkojen torjumiseksi ainesotossa pyrkiä jättämään pohjaveden pinnan yläpuolellekin vähintään seuraavanpaksuiset suojamaakerrokset:

- savi tai hiesu 1,0 m
- hieta tai hieno hiekka 1,5 "
- karkea tai soransekainen hiekka 4,0 "

Mikäli kaivu on suoritettu pohjavedenpinnan alapuolelle, on tämä kohta peitettävä puhtaalla tiiviillä maalla, jonka paksuus on yo. ohjeiden mukainen, tai muulla tavoin huolehdittava pohjaveden pilaantumisen estämisestä.

Mainitut ohjeet soveltuvat öljyvahinkojen torjunnassa noudatettavaksi myös asema-alueilla niissä paikoin, joissa muita toimenpiteitä ei edellytetä. Lähemmin öljyn maahan tunkeutumisen maksimisyvyys voidaan arvioida kaavalla.

(kaava 1)

$$Z_{\max} \text{ (m)} = \frac{Q_{\text{ö}}}{F_{\text{ö}} \cdot P \cdot S_r}$$

$Q_{\text{ö}}$ = maahan imeytynyt öljymäärä (m^3)

$F_{\text{ö}}$ = öljyyntymän keskimääräinen poikkipinta-ala (m^2)

P = huokoisuus (tilavuusosia)

S_r = jäännöspitoisuus (tilavuusosia)

Seuraavassa taulukossa on suuntaa antavia jäännöspitoisuuden arvoja eräissä maalajeissa (vajovesivyöhyke).

Maalaji	Jäännöspitoisuus tilavuusosia huokostilasta
Sora	0,02 - 0,03
Hiekka	0,03 - 0,04
Karkea siltti	0,06 - 0,08
Hieno siltti	0,10 - 0,15

Taulukko 1. Pö 1:n jäännöspitoisuus tilavuusosina huokostilasta

Esimerkki: On sattunut öljyvahinko, jossa yhteydessä 2 m^3 kevyttä polttoöljyä on päässyt maahan saakka, josta se on imeytynyt maaperään säteeltään n. 4 m olevalta alueelta. Maaperä on keskikarkeaa hiekkaa, jonka huokoisuus on 33 %. Öljyn jäännöspitoisuudeksi oletetaan 4 %. Pohjaveden pinta on 5 m maanpinnan alapuolella. Maksimisyvydeksi saadaan:

$$Z_{\max} = \frac{Q_{\text{ö}}}{F_{\text{ö}} \cdot P \cdot S_r} = \frac{2 \text{ m}^3}{3,14 \cdot 4^2 \cdot 0,33 \cdot 0,04 \text{ m}^2} = 3,0 \text{ m}$$

Matkaa pohjaveden pintaan on n. 2 m. Maan nopea kaivaminen ja vaihto saattaa riittää tapahtuneen korjaamiseksi.

On olemassa toinenkin kaava, jonka avulla voidaan maksimitunkeutuma laskea:

(kaava 2)

$$D = \frac{1000 V}{A \cdot R \cdot k}$$

D = suurin tunkeutuma, m

V = maahan imeytynyt öljymäärä, m^3

A = imeytymispinta-ala maan pinnalla, m^2

R = öljyn pidätyskyky, $1/\text{m}^3$

k = likimääräinen korjauskerroin eri viskoosisille öljytuotteille

k = 0,5 alhaisen viskositeetin öljytuotteille kuten bensiini

k = 1,0 petrolille, kaasuöljylle ja tuotteille, joilla on samansuuruinen viskositeetti

k = 2 viskoosisimmille öljyille kuten kevyt polttoöljy

k - arvo kasvaa aina äärettömyyteen saakka öljyille, joiden viskositeetti on suurempi kuin kevyen polttoöljyn.

Edellisessä kaavassa käytettäviä öljynpidätyskyvyn arvoja yleisimmin kysymykseen tuleville maalajeille:

Maalaji	R l/m ³
Kivet, karkea sora	5
Sora, karkea hiekka	8
Karkea hiekka, keski-hieno hiekka	15
Keski hiekka, hieno hiekka	25
Hieno hiekka, siltti	40

Taulukko 2. Eräiden maalajien kyky pidättää öljyä

Maa-alueilla tapahtuvien öljyvahinkojen torjumisesta annetun lain 3 §:n mukaa joka huomaa tai tietää öljyvahingon tapahtuneen, on velvollinen viipymättä ilmoittamaan siitä poliisille tai palokunnalle sekä mahdollisuuksien mukaan sille, jonka hallussa tai hoidossa öljy on. TVL:n ympäristönsuojeluohjeet edellyttävät lisäksi ilmoitusta terveyslautakunnalle. Ilmoitus edellytetään tehtäväksi kunnan öljyvahinkotorjuntasuunnitelman mukaisella tavalla. Tarvittavat puhelinnumerot yhteydenottoa varten on oltava asema-alueella nähtävissä.

Edellytyksiä öljyvahingon syntymiseen katsotaan olevan, jos laskelmien tai tehtyjen pohjavesihavaintojen mukaan öljy on päässyt pohjaveteen saakka. Em. laissa (2 §) öljyvahingolla tarkoitetaan sellaista vahinkoa tai haittaa, jonka maahan tai veteen joutunut öljy aiheuttaa ihmiselle ja luonnolle likaamalla, turmelemalla tai pilaamalla maaperää, vesiä, kasvillisuutta, eläimistöä, laitteita tai rakenteita.

Pohjaveteen päässyt öljy häviää siitä erittäin hitaasti. Öljypitoisuuden laimentuminen riippuu virtaussuhteista. Lähemmät tarkastelut näiltä osin ovat asiantuntijatehtäviä.

5. RAKENNUSLAKI 370/58 JA -ASETUS 266/59

Laissa rakennuslain muuttamisesta 556/81 sen 124 a §:ssä sanotaan, ettei asema-, rakennus- tai rantakaava-alueella saa suorittaa kaivamis-, louhimis-, tasoittamis- tai täyttämistyötä, puiden kaatamista tai muuta näihin verrattavaa toimenpidettä ilman kunnanhallituksen lupaa (toimenpidekielto).

Sama toimenpidekielto on voimassa, jos yleiskaavassa erityisellä määräyksellä niin määrätään. Edelleen toimenpidekielto on voimassa myös alueella, joka on rakennuskiellossa asema- tai rakennuskaavan laatimista tai muuttamista varten.

Lupa ei ole tarpeen, jos maa-aineksia otetaan omaa tai toisen tavanomaista kotitarvekäyttöä varten tai jos muu toimenpide on vähäinen. Lupa on myönnettävä, jollei toimenpide vaikeuta alueen käyttämistä kaavassa varattuun tarkoitukseen eikä turmele kaupunki- tai maisemakuvaa.

Rakennusasetuksen 76 §:n mukaan ei asuntotontille ja yleisen rakennuksen tontille saa sijoittaa laitosta, joka kipinöiden, tuhkan, noen, savun, lämmön, löyhkän, kaasujen, höyryjen, tärinän tai melun takia taikka muusta syystä aiheuttaa pysyväistä kohtuutonta räsitusta tontilla tai lähellä asuville. Ko. säädökseen nojautuen voidaan rakennuslupahakemus hylätä. Samansäiltöinen määräys on eräistä naapuruussuhteista annetussa laisssa, jota sovelletaan kaava-alueiden ulkopuolella. Rakennuslupaa tilapäisille siirrettäville rakennuksille ja laitteille ei nykyisin vielä tarvita.

Myös asfaltti- ja murskausasemien sekä siirrettävien ja tilapäisten rakennusten samoin kuin kevyiden rakennelmien pystyttäminen ja pysyväisluonteisten varastoalueiden perustaminen on kaavailtu luvanvaraiseksi rakennuslainmukaisine hakumenetelyineen. Edelleen rakennusten purkamiseen tulisi saada lupa komiteamietinnön mukaan.

6. LAKI ERÄISTÄ NAAPURUUSSUHTEISTA 26/20

Eräistä naapuruussuhteista annetun lain (muutos 581/77) mukaan joudutaan sellaisen toiminnan tai varastoinnin harjoittamista varten, josta voi aiheutua pysyväistä kohtuutonta räsitusta naapurustolle mm. noen, savun, kaasujen, tärinän ja jyskeen kautta, hankkimaan rakennuslautakunnan päätös siitä, kuinka lähelle naapurin maata laitos saadaan perustaa tai varasto sijoittaa. Hakemukseen on liitettävä mm. tarpeelliset tiedot laitoksen tai varaston laadusta ja laajuudesta sekä siitä, kuinka laitoksen liikettä aiotaan harjoittaa.

Ennen kuin päätös em. asiassa voidaan antaa, on pidettävä ns. paikalliskatselmus, johon on kutsuttava välittömästi vieressä olevan maan omistava naapuri. Lisäksi on asiasta kuulutettava. Muodollisuuksien asianmukainen ja jälkeempään todistettavissa oleva hoitaminen on asian eteenpäin viennin kannalta tärkeää. Katselmuksesta aiheutuvat kulut maksaa hakija.

Asian tutkimisessa laki velvoittaa selvittämään mm. onko paikka luonnonsuhteitten taikka muiden syiden takia erityisen sovelias laitoksen perustamiseen ja onko mainitunlainen laitos jo ennestään paikkakunnalla olemassa.

Naapurisuhdelakia on sovellettu moniin murskaus- ja asfaltti- asemapaikkoihin ja kiviaineksen hankintapaikkoihin, kun on ollut kyseessä pysyväisluonteinen toiminta. Tilapäisiin asemasijoituksiin ei lupaa lain mukaan tarvitakaan. Sitä, milloin rasiutus on pysyväistä ja kohtuutonta ei ole määritelty. Toiminnanharjoittajan arviointiperusteet tältä osin poikkeavat varsin paljon naapurien näkemyksistä. Hakija voi päättää itse, onko hän rakennuslautakunnan päätöksen tarpeessa. Jos hän katsoo päätöstä tarvittavan, niin hän samalla myöntää, että toiminnasta voi aiheutua lain tarkoittamaa pysyväistä kohtuutonta rasiutusta naapurustolle, josta hän on korvausvelvollinen. Rakennuslautakunta voi antaa myönteisen sijoittamispäätöksen tällaisessakin tapauksessa, mutta ei ennen paikalliskatselmuksen pitämistä. Naapurien kanta pysyväistä kohtuutonta rasiutusta aiheuttavaan toimintaan nähden on yleensä hyvin kielteinen. Asian 20-luvulta olevaa käsittelytapaa voidaankin paitsi edellä mainitulta osin myös tarveharkinnan osalta pitää nykykäytäntöön sopimattomana.

Naapuruussuhdelain 20 §:n mukaan, jos, sen mukaan kuin siitä erikseen on säädetty, laitoksen perustamiseen annetaan julkisen viranomaisen lupa, ei 18 §:ssä säädetty päätöksentekomenetely ole sen lisäksi tarpeellinen. Terveydenhoitolainsäädäntöä ja sen mukaisesti myönnettyä sijoituspaikkalupaa voidaan pitää edellä tarkoitettuna, erikseen säädetyn mukaisena, julkisen viranomaisen lupana, jolloin naapuruussuhdelain mukaista menettelyä ei tarvita. On kuitenkin esitetty, ettei terveydenhoitolain mukainen asiakäsittely ole riittävä ja ettei naapuruus-

suhdelaissa, joka on astunut voimaan 1920, ole alunperin tarkoitettu viitata terveydenhoitolainsäädäntöön, joka on valmistunut vasta 60-luvulla.

7. MAA-AINESLAKI 555/81

Sikäli kuin murskaustoimintaan liittyy maa-aineksen ottoa, tulee sille hakea maa-ainelain 4 §:n edellyttämä lupa. Lakia ei kuitenkaan sovelleta alueella, jolla on voimassa rakennuslain 370/58 124 a §:ssä tarkoitettu toimenpidekielto. Laissa rakennuslain muuttamisesta 556/81 tämä kohta kuuluu seuraavasti:

Asema-, rakennus- tai rantakaava-alueella ei saa suorittaa kaivamis-, louhimis-, tasoittamis- tai täyttämistyötä, puiden kaatamista tai muuta näihin verrattavaa toimenpidettä ilman kunnanhallituksen lupaa (toimenpidekielto). Sama toimenpidekielto on voimassa, jos yleiskaavassa erityisellä määräyksellä niin määrätään. Lupa ei ole tarpeen, jos maa-aineksia otetaan omaa tai toisen tavanomaista kotitarvekäyttöä varten tai jos muu toimenpide on vähäinen. Lupa on myönnettävä, jollei toimenpide vaikeuta alueen käyttämistä kaavassa varattuun tarkoitukseen eikä turmele kaupunki- tai maisemakuvaa.

Toimenpidekielto on voimassa myös alueella, joka on rakennuskiellossa asema- tai rakennuskaavan laatimista tai muuttamista varten.

Jos yleiskaavan laatiminen tai muuttaminen on vireillä taikka yleiskaava on osaksi tai kokonaan jätetty vahvistamatta, sisäasiainministeriö voi määrätä alueelle toimenpidekiellon enintään viideksi vuodeksi kerrallaan.

Lupa voidaan 2 ja 3 momentissa mainituissa tapauksissa myöntää, jollei toimenpide tuota huomattavaa haittaa asianomaisen kaavan laatimiselle tai toteuttamiselle eikä turmele kaupunki- tai maisemakuvaa.

Myönnettäessä lupaa kaivamis- ja louhimistyöhön on soveltuvin osin lisäksi noudatettava, mitä maa-ainelain (555/81) 3 §:n 2 momentissa, 5, 6, 10-13, 16 ja 21 §:ssä on säädetty.

Maa-aineslaki ei myöskään koske

- 1) kaivoslakiin (503/65) perustuvaa ainesten ottamista;
- 2) rakentamisen yhteydessä irrotettujen ainesten ottamista ja hyväksikäyttöä, kun toimenpide perustuu viranomaisen antamaan lupaan tai hyväksymään suunnitelmaan; eikä
- 3) sellaista ainesten ottamista vesialueella, johon vesilain (264/61) mukaan vaaditaan vesioikeuden lupa.

Maa-ainesasetuksen 91/82 1 §:n mukaan edellä 2)-kohdassa tarkoitettuna lupana tai suunnitelmana pidetään

- 1) rakennuslupaa;
- 2) yleisistä teistä annetussa laissa (243/54) tarkoitettua tiesuunnitelmaa;
- 3) yksityisistä teistä annetussa laissa (358/62) tarkoitettussa tietöimituksessa annettua päätöstä;
- 4) kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetussa laissa (603/77) tarkoitettua lunastuslupaa;
- 5) ilmailulaissa (595/64) tarkoitettua lupaa yleisen tai yksityisen lentopaikan rakentamiseen ja pitoon;
- 6) vesilaissa (264/61) tarkoitettua lupaa vesistöön rakentamiseen; sekä
- 7) muuta näihin verrattavaa lupaa tai suunnitelmaa.

Sisäasiainministeriön yleiskirjeellä 493/501/82 on täsmennetty lain soveltamista siltä osin, mitä tarkoitetaan rakentamisen yhteydessä irrotetulla ainesten otolla. Tämän katsotaan voivan kohdistua vain tielinjan leikkauksiin, ei sen sijaan tiesuunnitelman liitännäisalueisiin. Myös ns. pakkolunastusmenettelyllä saatu lupa ei oikeuta ainesten ottoon edellä olevan tulkinnan johdosta ilman maa-aineslain mukaista lupaa.

Lupaa ainesten ottamiseen on asetuksen 2 §:n mukaan haettava kirjallisesti. Hakemuksessa on mainittava tarpeelliset tiedot hakijasta, alueen maanomistuksesta ja toimenpiteistä, johon aiotaan ryhtyä, sekä muut hakemuksen käsittelyn kannalta tarpeelliset tiedot.

Hakemukseen on liitettävä:

- 1) selvitys hakijan hallintaoikeudesta ottamispaikkaan taikka maan omistajan antama kirjallinen suostumus luvan hakemiseen;
- 2) kartta, josta ilmenee ottamisalueen sijainti ja rajat; sekä
- 3) ottamissuunnitelma, jos se maa-aineslain 5 §:n mukaan on tarpeen, neljänä kappaleena.

Lupaviranomainen voi vaatia hakijalta muutakin selvitystä, jos se asian käsittelyä varten on tarpeellista. Jos hakijana on valtio, kunta tai kuntainliitto, ei 1) kohdassa tarkoitettu selvitys tai suostumus ole tarpeen.

Ottamissuunnitelmaan kuuluu ottamisalueen kartta, tarvittavat leikkauspiirroksot ja muu suunnitelman havainnollistamiseksi tarpeellinen aineisto sekä selostus. Ottamissuunnitelmassa on osoitettava maa-aineslain 11 §:n 2 momentissa ja tarvittaessa myös sanotun pykälän 3 momentissa tarkoitettut seikat.

Ottamissuunnitelman laatimisesta ja sisällöstä sisäasiainministeriö on antanut tarkempia ohjeita julkaisussa "Maa-ainesten ottamissuunnitelma ja kunnan maisemaselvitys maa-ainesten ottamista varten" (Suomen Kaupunkiliiton julkaisu B 94/1981). Myös TVH on antanut asiaan liittyviä ohjeita (ohjeet maa-aineslain mukaisen ottamisluvan hakemisesta ja ottamissuunnitelman laatimisesta, TVH 722316).

Maaperän ja vesiensuojelua tienrakennustöissä käsittelevässä selvityksessä ja ohjeistossa (TVH 731611) on esitelty myöskin maa-ainesten otosta mahdollisesti aiheutuvia ympäristöhaittoja ja keinoja niiden estämiseksi. Ko. ohjeen mukaan selvitettäviä seikkoja ovat mm.:

- korvaavien materiaalien käytön mahdollisuudet huomioonottaen myös ns. teollisuuden sivutuotteet ja näiden käytöstä mahdollisesti aiheutuva ympäristön saastuminen
- vallitsevat luonnonsuhteet
- pohjavesisuhteet

- kulkuyhteydet ja näiden käytöstä aiheutuvat ongelmat
- pohjaveden ja luonnonsuojelun tavoitteet.

Kaivuusuunnitelmassa tulee tarkastella mm.

- hankkeen vaikutuksia ympäristöön
- pohjavesisuhteita
- työnaikaista maisemointia
- puuston suojausta ym. ympäristönsuojelutoimia työaikana.

Siistimistöimenpiteinä tulevat kyseeseen mm.

- ottoalueen tasaus- ja muotoilutoimenpiteet
- rakenteiden ja laitteiden purku ja jätteiden hävittäminen
- istutustoimenpiteet

Pohjavesiolojen selvitys sisältyy kiviaineksen ottosuunnitelmaan. Se voi olla yksinkertainen tarkastelu tai perusteellisempi tutkimus.

Vesipiirin vesitoimiston edellyttäessä selvityksen laatimista tehdään se vesihallituksen asiasta antamien ohjeiden mukaisesti (Valvontaohje nro 34, kirje nro 3747/500 VH 1978, annettu 15.8.1979). Suunnitelma sisältää mm.:

- pohjavesialuekartta 1:20 000
- sora-aluekartta 1:2000 tai 1:4000
- tiedot pohjavedenottamoista ja purkautumispaikoista
- oleelliset maaperätiedot
- pohjavedenpinnan ylimmät korkeustasot
- soranoton ohjeelliset korkeustasot

Näiden tietojen perusteella vesipiirin vesitoimisto harkitsee vesioikeuden luvan tarpeellisuuden.

8. MELUNTORJUNTALAKIEHDOTUS

Meluntorjuntatoimikunnan komiteamietinnössä 1981:62 esitetyn uusimman meluntorjuntalakiehdotuksen 12 §:n mukaan: "Melua aiheuttavien laitosten sijoittamiseksi vaadittavista erityisistä luvista säädetään terveydenhoitolain (469/65) 18 §:ssä ja 26-28 §:ssä sekä eräistä naapuruussuhteista annetussa laissa (26/20)." Näitä lakeja täsmennettäneen samassa yhteydessä.

Meluntorjuntalakiehdotuksen 13 §:ssä edellytetään, että jos rakennus-, korjaus-, kunnossapito- tai muusta näihin rinnastettavasta tilapäisestä työstä tai toimenpiteestä saattaa aiheutua melua, joka ottaen huomioon työn tai toimenpiteen keston, melun voimakkuuden, sen yhtäjaksoisen keston ja toistuvuuden on lähistöllä asuvien, oleskelevien tai työskentelevien kannalta erityisen häiritsevää, työn tai toimenpiteen suorittajan on tehtävä siitä asianomaisen kunnan meluntorjuntaviranomaiselle kirjallinen ilmoitus tarpeellisine selvityksineen.

Kunnalle kuuluvat tämän lain mukaiset meluntorjuntatehtävät hoitaa terveyslautakunta, jollei tehtävää ole johtosäännössä määrätty jollekin muulle lautakunnalle (kunnan meluntorjuntaviranomainen). Erityisistä syistä kunnan meluntorjuntaviranomaisen tehtävät voi hoitaa kunnanhallitus.

Ilmoitus on tehtävä riittävän ajoissa ennen kuin ryhdytään työn tai sen meluisan vaiheen järjestämisen kannalta olennaisiin toimiin, kuitenkin viimeistään kaksi viikkoa ennen työn tai sen meluisan vaiheen aloittamista.

Ilmoitusvelvollisuus ei koske työtä tai toimenpidettä, johon ryhtymistä ei voida lykätä ihmiseen tai omaisuuteen kohdistuvan vaaran vuoksi. Ilmoitusvelvollisuus ei myöskään koske työtä tai toimenpidettä, joka liittyy pääasiassa luonnollisen henkilön yksityiseen talouteen tai josta aiheutuva haitta tähän rinnastettavissa tapauksissa on vähäinen.

Laki ei tulisi koskemaan työntekijän suojelua työssä aiheutuvalta melulta sikäli kuin siihen sovelletaan työturvallisuuslakia (299/58).

Kunnan meluntorjuntaviranomainen voi 13 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen johdosta antaa meluntorjunnan kannalta tarpeellisia määräyksiä siitä, mihin toimenpiteisiin ilmoituksen tekijän on ryhdyttävä tai mitä rajoituksia työtä suoritettaessa on noudatettava 13 §:n 1 momentissa tarkoitetun haitan vähentämiseksi. Määräysten on oltava kohtuullisia ottaen huomioon haitan vakavuuden, muut työn järjestämiseen vaikuttavat seikat sekä määräysten noudattamisesta aiheutuvat kustannukset. Jos ilmoitusvelvollisuus on laiminlyöty, meluntorjuntaviranomainen voi omasta aloitteestaan antaa edellä tarkoitettuja määräyksiä. Laki tulee voimaan aikaisintaan vuonna 1983.

9. MUUT LUVAT JA ILMOITUKSET

Palavista nesteistä annetun asetuksen 921/76 9 § edellyttää I ja II luokan palavien nesteiden teknilliseen käyttöön haettavaksi ns. perustamislupa sen mukaan mikä on palavan nesteen vuorokautinen käyttömäärä tai määrä teknillisessä käyttölaitoksessa. Lupa haetaan teknilliseltä tarkastuslaitokselta, jos vuorokautinen käyttömäärä on yhteensä $1,5 \text{ m}^3$ tai enemmän, ja maistraatilta, järjestysoikeudelta tai lääninhallitukselta kuntamuodosta riippuen, jos käyttömäärä on $100 \text{ l} \dots 1,5 \text{ m}^3$. Myös III luokan palavan nesteen teknilliseen käyttöön on saatava perustamislupa, jos nestettä käytetään leimahduspistettä korkeammassa lämpötilassa, jos leimahduspiste on yli 100°C ja sitä käytetään sisällä leimahduspistettä korkeammassa lämpötilassa sekä jos III luokan palavaa nestettä käytetään lämmön kehittämiseen teollista toimintaa varten, kuten on laita asfaltti- ja öljysora-asevilla. Polttimen yhdessä tunnissa sumuttama nestemäärä vastaa tällöin em. vuorokautista arvoa. Keskimääräinen polttoöljyn käyttö asfalttiasemilla on ollut n. 8 l/t , joten tunnissa kuluu polttoöljyä n. 800 l 100 t/h massaa valmistavalla asemalla.

Em. säädökset edellyttävät siten, että mm. bitumiliuosten, tieöljyjen ja polttoöljyjen käyttöön olisi haettava perustamislupa, ei sen sijaan mm. bitumien ja bitumiemulsioiden käyttöön. Niissä tapauksissa kun perustamislupaa ei tarvittaisi käytettävien määrien johdosta, on palopäällikön tai hänen määräämänsä palopäälllystään kuuluvan henkilön katsastettava tek-

nillinen käyttölaitos mm. jos II ja III luokan palavaa nestettä käytetään vuorokaudessa yhteensä yli 25 l tai tätä enemmän lämmön kehitykseen kiinteästi asennetussa laitteessa.

Laitteiston saa ottaa käyttöön sen valmistuttua, mutta sen omistajan tai haltijan on pyydettävä laitteiston katsastusta kunnan palopäälliköltä 14 päivän kuluessa.

Mainitut säädökset tulivat voimaan 1.9.1977. Asetuksen 70 § salli 2 vuoden siirtymäajan sellaiselle teknilliselle käytölle, johon aikaisempien säännösten mukaan ei ole edellytetty lupaa tai katsastusta. Ko. asetuksen kohta ei tulle sovellettavaksi siltä osin kuin toiminta perustuu TVH:n KTM:ltä saamaan päätökseen 13.7.1964, joka koskee tulitorvilämmitystä, yhdysputkia ja venttiileitä sekä 100 000 litran suuruisia sekoitusasemia eikä myöskään asetuksen 71 §:n mukaan sovellutusalueen ulkopuolelle jäävää toimintaa. Asetuksen 71 §:n mukaan saadaan ennen asetuksen voimaantuloa hyväksyttyä tai asetuksen voimaan tullessa voimassa olleiden määräysten, mm. edellä mainitun KTM:n päätöksen, mukaisesti tapahtuvaa ennen asetuksen voimaantuloa aloitettua palavan nesteen teknillistä käyttöä edelleen harjoittaa, vaikka se ei täytäkään asetuksen ja sen nojalla annettujen säännösten vaatimuksia. Tie- ja vesirakennuslaitoksen töissä voidaan siten palavien nesteiden teknillistä käsittelyä edelleen harjoittaa vanhan käytännön mukaisesti niillä asemilla, jotka olivat käytössä ennen uusien säädösten voimaantuloa. Em. ministeriön päätöksen ulkopuolelle jäävät ainesten käsittelyt olisivat siten luvanvaraisia. Myös asetuksen voimaantulon jälkeen alkanut palavien nesteiden teknillinen käyttö olisi luvanvaraista ja siihen nähden sovellettaisiin muitakin säännöksiä.

TVH on pyytänyt KTM:ltä, joka on siirtänyt asian edelleen tekniselle tarkastuslaitokselle, vanhan päätöksen mukaisen menettelyn sallimista tarkistettuna myös asetuksen voimaantulon jälkeen käyttöön otetuissa laitteistoissa. Pyyntö on tehty alkukesällä 1977 ja sitä on täsmennetty alkuvuodesta 1979, mutta siihen ei ole saatu vielä virallista vastausta. Suullisesti on tehtyihin ehdotuksiin suostuttu.

Jokaiselle kuumennuspintausrakenteelle on asetuksen (1107/81) mukaan haettava teknillisen tarkastuslaitoksen (TTL) hyväksyminen silloin kun käyttölaitteiston yhteydessä pidettävä nestekaasumäärä on 240-5000 kg. Hakemus tehdään kirjallisesti ja siihen on liitettävä kolmena kappaleena laitteiston piirustukset ja rakenneselostus sekä TTL:n erillisohjeessa "Tietyömaakoneen nestekaasun käyttölaitteisto" (TTL-ohje 9/82/4/13.4.82) mainitut asiakirjat.

Moottoriteiden erikoiskäyttöön tarvitaan tieviranomaisen tie liikenneasetuksen 9 §:n nojalla myöntämä poikkeuslupa. Luvan myöntää tie- ja vesirakennuspiiri, joissakin tapauksissa tie- ja vesirakennushallitus. Asiasta on annettu TVH:n ohjeet "Moottoriteiden erikoiskäyttö". Kyseisen kaltainen tieviranomaisen lupaa vaativa moottoriteiden erilliskäyttötapaus saattaisi olla mm. kuumennuspintausrakenteiden säilytys yön yli sekä täyttö työn kuluessa, joka nykyisten säännösten mukaan ei ole mahdollista.

Nestekaasuasetuksen 316/79 mukaan tulee nestekaasun käyttölaitokseen ja varaston pitämiseen hankkia perustamislupa, ellei kyseessä ole enintään 10 m^3 varasto tilapäiskäyttöä, rakennustyömaata tai muuta tilapäistä tarkoitusta varten. Perustamislupa haetaan käyttömäärän perusteella teknilliseltä tarkastuslaitokselta, maistraatilta, nimismieheltä tai lääninhallitukselta.

Perustamisluvan antaneen viranomaisen tulee antaa käyttölaitoksen ja varaston käyttöön käyttölupa. Se voi olla myös väliaikainen.

Jos nestekaasua säilytetään ulkona olevalla työpaikalla yli 240 kg, mutta alle 10 m^3 , jolloin perustamislupaa ei tarvita, tulee kunnan palopäällikön tai hänen määräämänsä palopäällis- töön kuuluvan henkilön katsastaa varasto tai käyttölaitos.

Katsastus on luonteeltaan samanlainen kuin palavien nesteiden kohdalla.

Valtion omistamaa siirrettävää nestekaasun käyttölaitosta ei tarvitse katsastaa. Se on kuitenkin tarkastettava ennen käyttöönottoa. Yleensä käytettävät määrät jäävät päällystys-, murskaus- ja maabetonitöissä siksi pieniksi, ettei em. perustamislupaa käyttölaitokselle tai varastolle tarvita.

Räjätystöiden suorittamisesta on syytä ilmoittaa paikallisille poliisiviranomaisille. Ennen räjäytystä ja sen jälkeen on annettava räjäytystöissä noudatettavien järjestysohjeiden 362/65 mukaiset merkit.

Yksityistien käyttöoikeutta varten joudutaan hakemaan yksityisistä teistä annetun lain 358/62 tarkoittama lupa tiekunnalta tai tielautakunnalta. Oikeus käyttää yksityistietä voi perustua myös sopimukseen, jolloin se sitoo ainoastaan sopimuksen tehneitä tai hyväksyneitä osapuolia tai näiden perillisiä.

Yksityisen esimerkiksi työmaatienä käytettävän tien liittämiseen maantiehen, jolle ei ole annettu liittymäkieltoa, tarvitaan tielain 243/54 mukaan tieviranomaisen lupa. Yksityisen tien liittäminen paikallistiehen voi tapahtua tieviranomaisen antamien ohjeiden mukaisesti, joten lupaa tähän ei tarvita, ellei liikenneministeriö ole ko. paikallistien osalta päättänyt, että tällainen lupa on tarpeen (tielaki 52 § 2 mom.). Luvat haetaan tie- ja vesirakennuspiireistä.

Ajoneuvoasetuksen 233/82 65 §:n mukaan voi ministeriö myöntää poikkeuksia mm. auton mittoja ja kuormausta koskeviin säännöksiin, ei ilmeisesti kuitenkaan rekisteröimättömille ajoneuvoille. Niin ikään voi TVH tai sen määräämä tieviranomaisen määrätyn kuljetustehtävän suorittamiseksi yleisellä tiellä määrääjäksi myöntää luvan sellaisen ajoneuvon tai ajoneuvoyhdistelmän taikka kuorman kuljettamiseen, joka poikkeaa yleisistä säännöksistä. Myös kunnalla ja poliisilla on alueellaan mahdollisuus myöntää tiettyjä poikkeuslupia.

Muinaismuistolain 295/1963 1, 2 §:n mukaan ilman tämän lain nojalla annettua lupaa on kiinteän muinaisjäännöksen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen, vahingoittaminen, poistaminen ja muu siihen kajoaminen kielletty. Kiinteään muinaisjäännök-

seen kuuluu sellainen maa-alue, joka on tarpeen jäännöksen säilymiseksi sekä jäännöksen laadun ja merkityksen kannalta välttämättömän tilan varaamiseksi sen ympärille.

10. EPÄSELVYYDET

Oheisessa ohjeistossa ei ole ollut mahdollista eikä tarkoituksenmukaista kuvata kovin yksityiskohtaisesti eteentulevia lainsovellutustapauksia. Luvan hakemista tai ilmoituksen tekemistä koskevissa epäselvyyksissä voi käännyä TVH:n oikeus- tai tienrakennustoimiston puoleen. Tienrakennustoimisto avustaa tarvittaessa myös lupahakemuksen tai ilmoituksen laatimisessa.

Mikäli haettua lupaa ei saada, pyritään asiaa viemään eteenpäin neuvottelemalla ao. lupaviranomaisen kanssa. Hakemusta voidaan perustella ja täydentää samalla. Kirjallinen kanssakäyminen on mahdollisesta hitaudestaan huolimatta suotavaa. Tärkeää yhteydenotossa on pyrkiä selvittämään kielteiseen lupapäätökseen tai luvan myöntämisen viivästymiseen johtaneet syyt perusteluineen. Varsin usein on kyse ollut väärinkäsityksistä ja riittämättömästä informaatiosta. Näiden välttämiseksi on myös ennen luvan hakemista tapahtuvilla yhteydenotoilla tärkeä merkitys.

Lupahakemusten käsittelyihin saattaa normaalistikin kulua varsin paljon aikaa, josta syystä hakemus tulee pyrkiä tekemään mahdollisimman varhain ja siten, että aikaa jää myös mahdollisia jatkotoimia varten ilman että tämä vielä johtaa lisäkustannusten syntymiseen.

Epäselvissä ja erityistä oikeudellista tai erityisasiantuntemusta vaativissa tapauksissa asian käsittely voidaan siirtää TVH:lle. Oikeudellisissa asioissa avustaa oikeustoimisto ja haittojen laadun arvioinnissa ja estämisessä sekä muissa teknistaloudellisissa kysymyksissä tienrakennustoimisto. Lupaeh-toihin liittyvät selvitykset ja mittaukset voi hoitaa TVH:n tienrakennustoimisto.

Oheiseen ohjeeseen liittyvistä epäselvyyksistä tai täydennystarpeista voi ilmoittaa TVH:n tienrakennustoimistolle.

ISBN 951-46-5560-5